

ΣΥΣΤΑΣΗ

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή, Ανεξάρτητη Αρχή επιφορτισμένη από το ν. 3297/2004 (ΦΕΚ Α' 259/23.12.2004) με την συναινετική εξωδικαστική επίλυση καταναλωτικών διαφορών, έχοντας ταυτόχρονα το δικαίωμα να προβαίνει σε συστάσεις και υποδείξεις προς τους προμηθευτές, ιδίως όταν από την επιχειρηματική συμπεριφορά τους θίγεται μεγάλος αριθμός καταναλωτών.

λαμβάνοντας υπόψη :

Το άρθρο 3 παρ. 1 και 2 του ν. 3297/2004 βάσει του οποίου ο Συνήγορος του Καταναλωτή έχει αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν σχετικής ενυπόγραφης αναφοράς, των υποθέσεων της αρμοδιότητάς του με στόχο την εξώδικη επίλυση διαφορών μεταξύ προμηθευτών και καταναλωτών.

Δεδομένου ότι :

- 1) Πρόκειται για μεγάλο αριθμό πολιτών-καταναλωτών οι οποίοι πρόκειται να συνάψουν δανειακές συμβάσεις σταθερού επιτοκίου με τις τράπεζες.
- 2) Στις δανειακές συμβάσεις σταθερού επιτοκίου διαπιστώνεται συχνά η ύπαρξη όρου για καταβολή οικονομικής επιβάρυνσης από το δανειολήπτη σε περίπτωση πρόωρης αποπληρωμής του δανείου (π.χ. 2% ή έξι μηνών τόκοι κ.ά. επί του πρόωρα εξοφλούμενου κεφαλαίου).
- 3) Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική ποσοστιαία αύξηση των επιτοκίων δανεισμού με αποτέλεσμα οι επανατοποθετήσεις των κεφαλαίων από πρόωρα εξοφλούμενα δάνεια να πραγματοποιούνται με ευνοϊκότερους για τις τράπεζες όρους.
- 4) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 7 εδ. ια του Ν.2251/1994 «περί προστασίας των καταναλωτών», καταχρηστικοί ενδεικτικά είναι οι Γ.Ο.Σ. που μεταξύ άλλων «ια) χωρίς σπουδαίο λόγο αφήνουν το τίμημα αόριστο και δεν επιτρέπουν τον προσδιορισμό του με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα για τον καταναλωτή (...)». Οι παραπάνω ενδεικτικά αναφερόμενες περιπτώσεις γενικών όρων θεωρούνται, άνευ ετέρου, από το νόμο, ως καταχρηστικοί και αποτελούν εξειδίκευση του γενικού κανόνα του άρθρου 281 του ΑΚ. Για την κρίση της ακυρότητας ή μη ως καταχρηστικών των όρων αυτών λαμβάνεται υπόψη κατά κύριο

λόγο το συμφέρον του καταναλωτή με συνεκτίμηση όμως της φύσης των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σχετική σύμβαση καθώς και του σκοπού της, πάντοτε δε στα πλαίσια επίτευξης σχετικής ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών (ΑΠ 430/2005). Οι Γ.Ο.Σ. πρέπει, σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας, να παρουσιάζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών κατά τρόπο ορισμένο, ορθό και σαφή. Συνεπώς, ο τρόπος υπολογισμού του τιμήματος θα πρέπει να είναι για τον καταναλωτή σαφώς περιγεγραμμένος και προσδιορισμένος και ο καταναλωτής θα πρέπει να αντιληφθεί με πλήρη σαφήνεια την υποχρέωση που αναλαμβάνει ως προς την επιβάρυνση της πρόωρης εξόφλησης, ενώ η διαφάνεια και σαφήνεια θα πρέπει να υπάρχει όχι μόνο ως προς την αιτία της παροχής αλλά και ως προς το περιεχόμενό της.

5) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 372 του ΑΚ «σύμβαση στην οποία ο προσδιορισμός της παροχής ανατίθεται στην απόλυτη κρίση ενός από τους συμβαλλομένους είναι άκυρη».

6) Σύμφωνα με το κεφάλαιο Β της ΠΔ/ΤΕ 2501/2002 (ΦΕΚ Α'277/18.11.2002) «(...) τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να παρέχουν κατ' ελάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία και πληροφορίες, ώστε οι συναλλασσόμενοι με αυτά να σχηματίζουν πριν από τη σύναψη της σύμβασης σαφή εικόνα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και προϊόντα, όταν αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο εξατομικευμένης διαπραγμάτευσης (...) 2. (...) Ως προς τις χορηγήσεις η ελάχιστη ενημέρωση αφορά: (...) ix) Τις προϋποθέσεις και τους όρους πρόωρης εξόφλησης (...) του δανείου, καθώς και τις επιβαρύνσεις, όπου αυτές επιτρέπονται, και τον τρόπο υπολογισμού τους.»

7) Είναι καταχρηστικός ο προδιατυπωμένος από την τράπεζα όρος καταβολής οικονομικής επιβάρυνσης στην περίπτωση πρόωρης εξόφλησης δανείου που χορηγείται με σταθερό επιτόκιο, ο οποίος όρος δεσμεύοντας οπωσδήποτε είτε από την αρχή είτε μεταγενεστέρως τον καταναλωτή: α. δεν διασαφηνίζει αν πρόκειται για αποζημίωση που σκοπό έχει την κάλυψη πράγματι ζημίας της τράπεζας ή αν πρόκειται για ποινική ρήτρα ανεξάρτητα από την ύπαρξη και την έκταση της ζημίας. β. Δεν προκαθορίζει εκ των προτέρων εύλογα και ειδικά κριτήρια για τον προσδιορισμό της ζημίας της τράπεζας ή της εκτάσεώς της και επομένως λόγω της αοριστίας αυτής του όρου παραβιάζει την αρχή της διαφάνειας, διότι δεν επιτρέπει στον καταναλωτή να αντιληφθεί με πλήρη σαφήνεια την υποχρέωση που αναλαμβάνει ως προς την επιβάρυνση της πρόωρης εξόφλησης.

8) Η αξίωση της τράπεζας για καταβολή οικονομικής επιβάρυνσης από την πρόωρη εξόφληση δανείου δεν την απαλλάσσει από την υποχρέωσή της να καταστήσει σαφές στο δανειολήπτη τι ζητά, για ποιο λόγο είναι υποχρεωμένος ο δανειολήπτης να το καταβάλει και πώς υπολογίζεται το ύψος της επιβάρυνσης αυτής, χάριν της αρχής της διαφάνειας του περιεχομένου των συμφωνιών, της τήρησης του άρθρου 372 του ΑΚ και της ΠΔ/ΤΕ 2501/2002.

9) Η επιβάρυνση που καλείται ο δανειολήπτης να καταβάλει θα πρέπει να είναι εύλογη, αντικειμενική και δίκαιη και να μην υπερβαίνει το ύψος της πραγματικής ζημίας που υφίσταται η τράπεζα από την πρόωρη εξόφληση. Η ζημία που καλείται ο δανειολήπτης να αποκαταστήσει, αν και εφόσον υπάρχει, θα πρέπει να υπολογίζεται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων τα οποία να εκτίθενται αναλυτικά. Κριτήρια

υπολογισμού της ζημίας της τράπεζας είναι ο εναπομείναν χρόνος από την πρόωρη εξόφληση μέχρι την κανονική λήξη του δανείου, το ύψος των επιτοκίων κατά τη σύναψη και τη λήξη του δανείου, η απαλλαγή της τράπεζας από το λειτουργικό κόστος και το κόστος του πιστωτικού κινδύνου. Επίσης, μία σημαντική παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη στα τοκοχρεωλυτικά δάνεια συνίσταται στον τρόπο υπολογισμού της τοκοχρεωλυτικής δόσης ο οποίος έχει ως συνέπεια την προείσπραξη από την τράπεζα του μεγαλύτερου μέρους των τόκων στην αρχική περίοδο αποπληρωμής του δανείου δεδομένου ότι η εξόφληση του δανειζόμενου κεφαλαίου ακολουθεί μία αύξουσα πορεία σε αντίθεση με την εξόφληση των τόκων του κεφαλαίου της οποίας η πορεία είναι φθίνουσα.

10) Ο προδιατυπωμένος συνεπώς από την τράπεζα όρος υποχρεωτικής καταβολής οικονομικής επιβάρυνσης στην περίπτωση πρόωρης εξόφλησης δανείου που χορηγείται με σταθερό επιτόκιο, ο οποίος επιτρέπει στην τράπεζα να εισπράττει κατ'αποκοπή ποσό αποζημίωσης σε περίπτωση προεξόφλησης δανείου χωρίς την ανάγκη επίκλησης και απόδειξης της ύπαρξης ή της εκτάσεως της ζημίας της τράπεζας από την προεξόφληση, δηλαδή από τον οποίο δεν προκύπτουν αφενός ο λόγος της υποχρέωσης του δανειολήπτη καθώς δεν επιτρέπει στον δανειολήπτη να αντιληφθεί κατά τρόπο σαφή και κατανοητό την αιτία της επιβάρυνσής του, εάν δηλ. αυτή αφορά πράγματι αποκατάσταση ζημίας της τράπεζας ή εάν επιβάλλεται ως είδος ποινής από τη στιγμή μάλιστα που δεν επιτρέπεται να μειωθεί στο προσήκον μέτρο ανάλογα με τη ζημία που υφίσταται η τράπεζα από την πρόωρη εξόφληση του δανείου, αφετέρου τα κριτήρια βάσει των οποίων υπολογίζεται η επιβάρυνση αυτή, δηλαδή τον τρόπο υπολογισμού της, κατά τρόπο εύλογο για τον καταναλωτή, καθίσταται χωρίς σπουδαίο λόγο αόριστος και παραβιάζει την αρχή της διαφάνειας.

11) Με αυτήν την έννοια θα πρέπει να προκύπτει από τον όρο για καταβολή οικονομικής επιβάρυνσης από το δανειολήπτη σε περίπτωση πρόωρης αποπληρωμής του δανείου σταθερού επιτοκίου **ο λόγος της υποχρέωσης του δανειολήπτη, ο τρόπος υπολογισμού της επιβάρυνσής του και αναλυτικά τα κριτήρια βάσει των οποίων υπολογίζεται η επιβάρυνση αυτή.**

Για τους λόγους αυτούς:

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή απευθύνει σύσταση προς τις τράπεζες που χορηγούν δάνεια σταθερού επιτοκίου στις συμβάσεις των οποίων συχνά προβλέπεται όρος για καταβολή οικονομικής επιβάρυνσης από το δανειολήπτη σε περίπτωση πρόωρης αποπληρωμής του δανείου, να τροποποιήσουν τις τυποποιημένες δανειακές συμβάσεις σταθερού επιτοκίου ως προς τον σχετικό όρο προς την κατεύθυνση **να προκύπτει από αυτόν η αιτία της επιβάρυνσης του δανειολήπτη, ο τρόπος υπολογισμού της επιβάρυνσής του και αναλυτικά τα κριτήρια βάσει των οποίων υπολογίζεται η επιβάρυνση αυτή, χάριν της αρχής της διαφάνειας που συνιστά θεμελιώδη αρχή της προστασίας του καταναλωτή.**

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή αποφασίζει ότι η παρούσα σύσταση πρέπει να δημοσιοποιηθεί με στόχο την ταχύτερη και συνολική διευθέτηση του ζητήματος.

Ειδική Επιστήμονας:

Δρ.Ν. Ζέτα Α. Θεοχαροπούλου

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή

Γιάννης Α. Αδαμόπουλος

Κοιν.:

**1. Υπουργό Ανάπτυξης
κ. Δημήτρη Σιούφα
Μεσογείων 119
101 92 Αθήνα**

**2. Υφυπουργό Ανάπτυξης
κ. Γιάννη Παπαθανασίου
Πλατεία Κάνιγγος
106 81 Αθήνα**